

Indland

Marina Veis Høj

Filosof: I fremtiden bør demokratiet erstattes af en fornuftig, bedrevidende stat

I fremtiden skal 'den fornuftige stat' varetage alle borgernes interesser ved hjælp af et diktatorisk styre. Arbejdsugen skal forkortes, der skal omfordeles noget mere, og staten skal sørge for rammer til dannelse og forfinelse, så alle får tid til at flytte ind i den identitet, de i dag kun lever ved siden af. Sådan lyder filosof Anders Fogh Jensens utopi for et samfund efter corona

»Jeg tror at vi lever alt for hurtigt, i forhold til hvad vi kan holde til.« siger filosof Anders Fogh Jensen.

 Bo Amstrup

 8. juni 2020

 Kommentarer (22)

Danmark skal overgå til et diktatorisk styre. Selv om borgere i landet er lidt modvillige ved tanken, lader de sig overtale til, at landet nu skal styres af 'den fornuftige stat' med en diktator i spidsen. Den Gode Tyran bliver statslederens uofficielle titel.

Fremover er det ham, der skal han sørge for det fælles bedste for landets borgere. Han skal regulere, fordele og sikre livskvalitet.

Det er naturligt og lettest, at det lige netop bliver ham. Et demokratisk valg virker ikke længere efter hensigten, fordi populisme og spin står i vejen for den oprindelige idé med demokratiet. Derfor har man fastlagt en prøveperiode med denne styreform for at se, hvordan det går.

Corona har vist os, at vi hurtigt og effektivt kan ændre samfundet eller kan blive tvunget til at indrette os på en helt ny måde. Derfor bliver perioden også en anledning til at tænke over, hvordan ting kunne være i fremtiden. I den anledning bragte Information i sidste uge en særavis med en række kunstneres bud på utopier for fremtiden.

Nu har vi talt med filosof Anders Fogh Jensen, som her giver sit utopiske bud på, hvordan et bedre Danmark vil se ud. Han gør det med udgangspunkt i sine tanker om de problemer, der efter hans mening skaber mange »dumme og travle liv«.

»Jeg tror, vi lever alt for hurtigt, i forhold til hvad vi kan holde til, og for det andet har vi alt for mange kontaktflader, i forhold til hvad vi kan overskue. Vi har overkomprimeret vores tid med handlinger, aktiviteter, relationer og projekter, mens teknologien fjerner alle pauser og venten. Folk har ikke brug for flere penge eller mere plads. De mangler tid.«

Derfor begynder hans utopi ved en ny stat, som han altså kalder »den fornuftige stat«. Den skal regulere og fordele ressourcer sådan, at landets borgere trives bedst, og sætte rammerne for en bedre livskvalitet med en kortere arbejdsuge og mere omfordeling. Og så skal den også forfine og kultivere borgerne.

»Jeg mener, at staten er den, der skal sørge for det fælles bedste. Lige nu

bliver der brugt for meget energi på demokratiet, fordi politikerne kun tænker på, hvad vælgerne vil have. De upopulære beslutninger, som for eksempel brandbeskatning af de rige, bliver meget vanskelige, når man skal vælges. Men langsigtede beslutninger vil vise deres værd på sigt.«

Men hvordan sikrer man overhovedet, at en stat er fornuftig? Og hvad gør man, hvis den begynder at opføre sig ufornuftigt? Og hvem skal for resten definere, hvad der egentlig er fornuftigt, når flertallets magt ikke længere gælder?

Den fornuftige stat

En »fornuftig stat« er ifølge Anders Fogh Jensen en, der har udviklet sig igennem historien og har gjort sig erfaringer, og derfor kan styre landet mest fornuftigt.

»En fornuftig stat tager beslutninger på baggrund af tænkning og ikke slogans, på baggrund af fornuft og ikke popularitet. Hvis civilisationen også er fornuftig, vil det fornuftige også blive populært. Derfor, som Hegel sagde, hvis virkeligheden ikke er fornuftig, så er det virkeligheden, der har et problem.«

Anders Fogh Jensens tanker om den fornuftige stat er inspireret af den tyske filosof Georg Wilhelm Friedrich Hegel, som mente, at så længe, der er en fornuftig stat og en fornuftig civilisation, må staten alene godt bestemme, hvad der er bedst for individet, fordi man på den måde vil det samme. Hvis man først accepterer den præmis, vil borgerne indse, at de ikke er ufrie, fordi den bedrevidende stat vil borgernes bedste.

– Men hvordan sikrer vi, at vi får en fornuftig stat?

»Det kræver civilisationens dannelse. Ellers vil den være imod det. Den vil blive i rationaliteten, som er der, vi er nu, hvor det handler om tekniske løsninger, beregning, overvågning og kontrol. Det kræver, at vi har en befolkning, der er dannet til at kunne tænke ud over det.«

– Hvordan kan man tale om én fornuftig civilisation, når alle mennesker er helt forskellige?

»Mennesker vil altid være uenige, fordi vi er styret af vores egne interesser. Så det er ikke sådan, at vi lige kan komme derhen. Jeg tror bare, at hvis vi havde et vist dannelsesniveau, så ville der være nogle ting, som vi ville være relativt enige om, selv om vi var uenige. Vi kan ikke blive enige om alting, men hvis vi alle sammen havde et vist abstraktionsniveau, så er der også ting, vi ville være grundlæggende mere enige om,« siger han.

– *Hvad så, hvis den fornuftige stat begynder at blive ufornuftig?*

»Ja, det er jo et godt spørgsmål. Det er risikoen ved ethvert tyranni, at man kan ende med en dårlig tyran, der kun plejer sine egne interesser. Så der må vel være et eller andet sikkerhedsråd på for eksempel 20 mennesker, der træder sammen og finder en anden, hvis tyrannen bliver vanvittig.«

– *Hvordan vurderer man, hvad der er i alles interesse?*

»Det er noget, der er hævet over egeninteressen eller særinteressen. Og det her har vi allerede. Vi siger jo for eksempel i forvejen, at det er i alles interesse, at vi har et sygehusvæsen. Det er i alles interesse, at der er et vejvæsen. Selv om de skal lave veje et sted, jeg ikke bor, så kan jeg godt se, at det er godt, der også er et vejvæsen deroppe. Vi har i forvejen en stat, der gør ting i alles interesse.

Alle kan godt se, at det er godt med biblioteker, selv om de ikke selv bruger det. Og sådan ville det også være med gratis biografer, eller hvad vi nu kunne forestille os. Det handler også om at tænke videre i det, vi allerede har.«

– *Men hvordan ved staten, hvad individet vil?*

»Jeg tror, at mange mennesker i dag stemmer på noget andet til et valg, end hvad der er godt for dem. Jeg tror, ikke altid vi helt kan gennemskue, hvad der egentlig ville være det bedste for os. Jeg tror, mange er styret af, hvad der på kort sigt vil gøre dem fri for frygt eller lykkelige,« siger han og fortsætter.

»Det kan være et billigt lån eller endnu en tv-serie. Hvis det lige kunne komme hurtigt, så bliver jeg i min travlhed tilfreds. Jeg mener, at staten er den eneste, der kan sørge for nogle langsigtede træk, der skaber rammer,

hvor vi bliver mere tilfredse med vores liv. Så kan du godt sige, at den er formynderisk, hvis den tror, at den ved bedre, men det tror jeg faktisk, at den kan.«

For lethedens skyld foreslår Anders Fogh Jensen et pragmatisk kompromis, hvor den nye enevældige statsleder findes i et system, vi allerede har:

»Vi har jo allerede et monarki. Kunne vi ikke prøve med det? Jeg tror ikke, kronprins Frederik ville være den værste. Så kunne vi køre med det i 20 år og se, hvordan det går.«

15 timers arbejdsuge

Den Gode Tyran indfører som det første, at alle skal have en arbejdsuge på omkring 15 timer. Man må selv vælge, om det skal fordeles gennemsnitligt på ugen, om man vil arbejde to uger og holde fri resten af måneden, eller om man vil arbejde i eksempelvis otte måneder og holde fri resten af året.

Den lidt vanskelige manøvre kræver, at vi giver en smule slip på den økonomiske vækst og konkurrence og at alle borgerne i samfundet netop lader staten bestemme. Nu skal det handle om mennesket, forklarer Den Gode Tyran.

Alle skal have mere tid til at dyrke de interesser, som de altid ønsker at have tid til, men ikke har haft. Mere tid til at danne og forfine dem selv i løbet af livet ved for eksempel at lære et sprog, et instrument eller et håndværk.

»Jeg tror, der er mange, der lever lidt ved siden af deres identitet og siger, at de er én, der spiller klaver eller læser bøger. Men måske er de i virkeligheden bare én, der køber bøger. Jeg tror, de fleste af os tænker, at hvis jeg havde mere tid, så ville jeg blive den, jeg egentlig er. Det her gør, at vi vil kunne flytte ind i det liv.«

Den overskydende tid vil også give landets borgere tid til at dyrke de relationer, der virkelig betyder noget.

»Vi er i dag i kontakt med langt flere, end vi kan pleje. Det bliver lidt for overfladisk det hele. Jeg ser lidt mennesket som en stikdåse, der hele tiden

er i kontakt. Vi bliver forvirrede af at have for mange forbindelser. Sikringen springer, og så kalder vi det for depression, angst og stress.«

En snor i uligheden

Som det næste indgreb vil Den Gode Tyran nu også sikre mere omfordeling. Han beslutter, at de rigeste i samfundet kun må eje 15 gange så meget som dem, der ejer mindst. Det gælder ikke kun økonomien, men også hvor stor en bolig, man har, eller hvor mange biler, man ejer.

Først vil det være et upopulært indgreb, men den fordeling af ressourcer vil skabe meget mere glæde for alle. Og på den måde kan de rige godt forblive i luksus, men samtidig er der familier, der ville få råd til campingvogn eller et lidt større hus.

Der skal være en form for »snor i uligheden«, mener Anders Fogh Jensen.

»De penge vil gøre så meget bedre andre steder. Den vanvittige rigdom nytter bedre, hvis den er bedre fordelt,« siger han.

– *Hvad med de rigestes motivation for at arbejde?*

»De rige kan stadig leve i luksus, hvis de er 15 gange så rige. Og så har de jo en motivation for at hive de fattigste op, for ellers kunne de ikke selv blive rigere. Så hvis de gerne vil arbejde for at have mere end 15 biler, så må de jo først sørge for, at alle har mere end én bil. Det er rigtigt, det er et klassisk liberalt argument dét der, at der ikke ville være en motivation, men der er en motivation i at hæve bunden, for så kan man selv få mere.«

– *Hvordan sikrer vi så, at virksomhederne stadig vil gøre sig umage for at skabe nye produkter?*

»Det tror jeg egentlig, at man altid gerne vil. Lige nu leverer de bare, hvad markedet gerne vil have og prøver at gøre det billigere, og så får vi mere bras. Det er et spørgsmål om menneskesyn. Jeg tror på, at vi alle sammen grundlæggende gerne vil gøre det godt. Lige nu dominerer et lidt økonomisk menneskesyn, der forudsætter, at mennesket er dovent, og hvis der ikke er nogen økonomisk motivation, så gider man ikke lave noget. Det tror jeg

simpelthen ikke på. Og så kan du kalde mig naiv, men jeg tror på, at folk gerne vil gøre deres arbejde godt.«

Dannelsen i højsædet

Som det sidste på listen indfører Den Gode Tyran gratis tilbud til nye orlovsordninger, som borgerne kan bruge på højskoleophold eller frivilligt arbejde. Det frivillige arbejde skal blandt andet bestå i at hjælpe til med at restaurere bygninger eller reparere tøj, så det kan genbruges, og så borgerne vil begynde at sætte mere pris på tingene.

Fra nu af skal staten også administrere sendefloden og sørge for, at der er noget underholdning for alle. Dele af Netflix og den slags vil stadig være der, men borgerne skal ikke have alt for let adgang til noget, der blot hurtigt tilfredsstiller dem eller ligefrem kan virke fordummende. Den Gode Tyran vil også have, at der bliver sunget fællessang fra Højskolesangbogen hver morgen og fredag aften, ligesom man i sin tid også gjorde under corona. Det fremmer den musikalske sans og udvikler sproget og fællesskabet at synge sammen, mener Den Gode Tyran.

Staten vil nemlig tilbage til nogle af de klassiske dyder. Have dannelsen i højsædet. Landets borgere skal nu ikke kun lære, fordi det betaler sig, i forhold til hvad arbejdsmarkedet har brug for. Uddannelserne får derfor også en tur, og fagene skal indeholde flere historiske elementer og incitere alle til at lære at spille et instrument, så alle viderefører den kultiverede civilisation, de har overtaget – også selv om de skal være elektrikere.

Selv om det er et af de tiltag, der vækker en del vrede blandt befolkningen, fordi de ikke vil finde sig i, at staten skal bestemme, hvad de må og ikke må, så overbeviser Den Gode Tyran dem om, at de i sidste ende bliver glade for at have lært alt det, fordi de på den måde tvinges til at kunne nyde alt det, der giver en større glæde.

Anders Fogh Jensen er overbevist om, at mange i øjeblikket bruger »tomme kalorier« som Netflix til at bedøve sig selv, fordi travlhed betyder, at vi ikke får gjort eller set det, der virkelig vil lære os noget eller sætte sig som erindringer. Derfor mener han, at staten på denne måde gerne må fjerne lidt frihed for mennesker, fordi staten jo ved bedre.

– *Men hvordan ved staten, hvad individerne finder glæde i?*

»Det er, lidt ligesom nu, en bedrevidende stat. Hvis nogen havde tvunget mig til at lære at spille et instrument, som den tvang mig til regning og skrivning, så tror jeg, jeg ville have haft nogle glæder ved det nu. Og det kunne godt være, jeg selv ville have sagt, at det ikke lige var mig, men så skal staten gå ind at sige: »Det skal du, fordi du kommer til at holde af det.« Man må gerne fjerne lidt frihed fra mennesker, fordi staten jo ved bedre,« siger Anders Fogh Jensen.

Og så håber han, at borgerne ville tage imod orlovsordningen og tage på højskole.

– *Hvordan vil du lave gratis højskoler og den slags, hvis du får færre penge ind fra skatteindtægter?*

»Staten får ikke nødvendigvis færre penge ind, fordi de rigeste og aktionærerne bliver beskattet noget voldsommere, og fordi vi sparer på reklame og overkommunikation,« mener han.

Alle tiltagene hænger sammen med, at Den Gode Tyran skal styre efter et livsprincip, der handler om at lade optimering være i fred og skabe livsglæde frem for overlevelse alene. Borgerne skal for eksempel ikke dyrke sport, fordi det er sundt og livsforlængende. De skal gøre det, fordi det er sjovt at dyrke sport og skaber en masse glæde.

»Ved at skabe rammerne og lade livet være i fred er den gode tyran ikke mere indgribende end den uophørligt anbefalende levebrødspolitikers stat,« siger Anders Fogh Jensen.